

ZONDAG 21.

Verklaring van de Artikelen over

1. de kerk,

2. de gemeenschap der heiligen, en

3. de vergeving der zonden.

De Geloofsartikelen bevatten de inhoud van de gehele leer van het heilig Evangelie. Het Evangelie is een verklaring van het genadeverbond, dat God met de mensen gesloten heeft. In dat verbond zijn, zoals in alle andere, twee delen of Partijen, tussen Wie dit verbond opgericht is: enerzijds *God* en anderzijds de *Gemeente*. De Geloofsartikelen, die over God handelen, zijn in de vorige Zondagsafdelingen tot dusver verklaard. Nu volgen die over de Gemeente. Deze zijn tweeërlei, want zij handelen of over de Gemeente zelf — en dat betreft het Artikel: „Ik geloof een heilige, algemene, Christelijke Kerk”; of zij handelen over de *weldaden*, die God Zijn gemeente bereidt; en die worden als volgt voorgesteld: 1e. in het algemeen, dat n.l. de Gemeente gemeenschap heeft aan alle weldaden van Christus; en dit geschiedt in dit Artikel: „Ik geloof de gemeenschap der heiligen”; 2e. in het bijzonder worden de weldaden die de Gemeente ontvangt, genoemd. a. In dit leven: „Vergeving der zonden”, hetgeen ook in deze Zondag 21 nader besproken wordt; b. ná dit leven, zoals we dat in de twee volgende Artikelen, in Zondag 22, nader zullen zien. Dus worden in deze Zondagsafdeling drie (Geloofs-)Artikelen verklaard.

Vraag 54: Wat gelooft gij van de heilige, algemene, Christelijke Kerk?

Antwoord. Dat de Zoon van God a) uit het ganse menselijke geslacht b) Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren c), door Zijn Geest en Woord d), in enigheid des waren geloofs e), van het begin der wereld tot aan het einde f, vergadert, beschermt en onderhoudt g); en dat ik daarvan een levend lidmaat ben h) en eeuwig zal blijven i).

- a. Matth. 16 : 18, Joh. 10 : 11, 14 en 16
- b. Gen. 26 : 4, Rom. 3 : 22, Openb. 5 : 9.
- c. Ps. 65 : 5, Matth. 20 : 16 en 22 : 14; Joh. 6 : 44v. en 65; Hand. 13 : 48; Rom. 8 : 29v., Ef. 1 : 10-13, 1 Petrus 1 : 20v.
- d. Spr. 1 : 23, Jes. 59 : 21, Joh. 16 : 13, Rom. 1 : 16; id. 10 : 14v. en 17; Ef. 4 : 1v.; id. 5 : 26.
- e. Matth. 16 : 18, Hand. 2 : 42 en 46; Ef. 4 : 3-6, Fil. 3 : 15v.
- f. Gen. 26 : 4, Ps. 22 : 28; id. 71 : 18; id. 78 : 5-7; id. 102 : 16 en 19; Matth. 28 : 20, 1 Kor. 11 : 26.
- g. Jes. 54 : 4, Matth. 16 : 18, Joh. 10 : 28v.

- h. Johs. 15 : 5, 2 Kor.,1-3 : 5, 1 Joh. 3 : 21 en 24.
- i. Ps. 23 : 6; id. 138 : 8, Rom. 8 : 35, 1 Kor. 1 : 8v., 1 Joh. 2 : 19, en 24.

Verklaring van Vraag 54.

Tot nog toe werd gehandeld over de Persoon van de Heilige Geest. Thans gaat het over Zijn ambt en weldaden, waaronder de vergadering der Gemeente de eerste plaats inneemt. (Bastingius). Daarvan nu wordt in de Catechismus eerst in het algemeen de beschrijving gegeven van de heilige, algemene, Christelijke Kerk; en daarna wordt uiteengezet, hoe men dit Artikel tot zijn nut gebruiken moet, n.l. wat elke gelovige bij zichzelf behoort te gevoelen, en krachtens het gevoel van zijn hart te spreken heeft, n.l. dat hij een levend lidmaat der Kerk is en eeuwig blijven zal.

De voornaamste vragen inzake de Kerk zijn de volgende:

1. Wat het woord „Gemeente" betekent.
2. Of er altijd al een Kerk geweest is, nog is, en steeds zijn zal.
3. Wat de Kerk (eigenlijk) is.
4. Hoe velerlei de Kerk is.
5. Wat de kenmerken van de Kerk zijn.
6. Waarom zij heilig en algemeen genoemd wordt; en of zij ook aan een bepaalde plaats gebonden is.
7. Welk verschil er bestaat tussen de Kerk en de burgerlijke overheid 1).
8. Wat er de oorzaak van is, dat er een verschil bestaat tussen de Kerk en het overige menselijke geslacht.
9. Of er buiten de Kerk ook zaligheid (mogelijk) is.

1. Wat het woord „Gemeente" betekent.

„Gemeente" luidt in het Grieks en in het Latijn „*Ecclesia*"; en het is afkomstig van een Grieks woord, dat zoveel betekent als „samenroepen." Want onder de Atheners werd een bijeenkomst van burgers door de stem van de heraut bijeengeroepen, om een rede of een vonnis van de raad aan te horen; en zulk een samenkomst heette „*ecclesia*." Daaraan hebben de Apostelen, vanwege de gelijkheid ervan, dit woord — als voor hun bedoeling geschikt — ontleend. Want de Gemeente Gods is een bijeenkomst, die niet bij toeval of op een ordeloze wijze samenkomt, maar door het geklank van de heraut des Goddelijken Woords geroepen wordt uit het rijk van satan, om de leer des Evangelies, zoals die door God geopenbaard is, aan te horen. Daarom verschilt de Gemeente van de Synagoge. Want een „*Synagoge*" betekent allerlei soorten bijeenkomsten, ook die, welke toevallig, zonder orde en rumoerig bijeenvergaderd worden. Deze naam is ten tijde der Apostelen en ook daarna in de Joodse kerk bekend geweest; en ze werd „synagoge" genoemd, om ze daardoor van de Gemeente van Christus te onderscheiden. Ons Nederlandse woord „*Kerk*" schijnt te stammen van het Griekse woord „*Kuriakè*", dat in het Latijn vertaald wordt met „*Dominica*" (en daarvan — zou men kunnen zeggen — is ook het woord „*Dom*" afgeleid!), en betekent zoveel als „des Heeren", n.l. Zijn huis of volk; en dit woord wordt gebruikt enerzijds voor de plaats der bijeenkomst, voor het huis of

de tempel, welke ook onder ons een „huis Gods" genoemd wordt; en anderzijds voor het volk, dat daarin vergaderd is. En dit is het, wat de afkomst van het woord betreft.

2. *Of er altijd al een Kerk geweest is, nog is, en er steeds zijn zal.*

Dat er een gemeente Gods is, kan geen tegenspraak lijden; en dat er steeds een gemeente geweest is en er een wezen zal, is ook zeker.

Want:

1e. Christus was steeds een Koning, Hoofd, Priester en Bruidegom der gemeente, en zal het ook steeds blijven, Hebr. 13 : 8: „Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid"; Kol. 1 17v.: „En Hij is vóór alle dingen en alle dingen bestaan tezamen door Hem, En Hij is het Hoofd des lichaams", namelijk der gemeente.

2e. De Kerk steunt op Gods eeuwige verkiezing, 2 Tim. 2 : 19: „Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn"; Joh. 10 : 28v.: „Niemand zal dezelve (n.l. Mijne schapen) uit Mijne hand rukken. Mijn Vader Die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen."

3e. Er zijn beloften van God inzake het eeuwige behoud der gemeente, Jes. 59 : 21: „Mij aangaande, dit is Mijn Verbond met hen, zegt de HEERE: Mijn Geest Die op u is, en Mijn woorden die Ik in uwen mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van den mond uws zaads, noch van den mond van het zaad uws zaads, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid toe"; Jer. 20v.: „Alzo zegt de HEERE: Indien gijlieden Mijn verbond van den dag en Mijn verbond van de nacht kunt vernietigen, zodat dag en nacht niet zijn op hun tijd; zo zal ook vernietigd kunnen worden Mijn verbond met Mijn knecht David, dat hij geen zoon hebbe, die op zijn troon regere; en met de Levieten, de Priesteren, Mijn dienaren"; Matth. 28 : 20: „En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen."

4e. De kracht der hemelse leer is onoverwinnelijk, en kan in de wereld, hoezeer zij ook onderdrukt wordt, niet overwonnen worden, Matth. 16 : 18: „Op deze petra zal Ik Mijn gemeente bouwen en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen."

Zo is er dus steeds een gemeente Gods in de wereld geweest, en zal er altijd zijn, nu eens groter, dan weer kleiner. Want zoals een mens, zo blijft ook de gemeente — zoals Bernardus zegt — nooit in enerlei staat, maar groeit of vermindert; in welke zin Ambrosius zeer voortreffelijk zegt: „De gemeente kent, evenals de maan, menige ondergang en opgang, maar door haar ondergangen is zij gegroeid, en zij verdiende daardoor vermeerderd te worden, zoals zij door de vervolgingen verminderd en door de belijdenissen der martelaars gekroond wordt. De Kerk schijnt niet met het licht van haarzelf, maar met dat van Christus." Dat er altijd, van het begin der wereld af, een Kerk geweest is, en tot het laatste toe zijn zal, vgl. daarvoor ook N.G.B., Art. 27, en D.L., II, art. 9.

Tegenwerping. Vóór de roeping van Abraham was heel de wereld de dienst der afgoden toegedaan. Daarom was er toentertijd geen Kerk.

Antwoord. Wij ontkennen, dat toentertijd heel de wereld afgodisch was. Want toen leefde Melchizédek, de Priester des allerhoogsten Gods, Gen. 14 : 18. En een Priester kon er niet zijn zónder volk. Daarom was er ook toen al een vergadering, die God diende — zij het ook: onbekend — die van Noachs tijd verbreid is. Want

Noach was nog niet lang gestorven voor Abrahams roeping. En al had Melchizédek niet geleefd, dan zou men toch niet zeker kunnen zeggen, dat Abraham met zijn gezin, vóór hij uit zijn vaderland geroepen werd, niet gekend heeft de fundamenteën der leer, die door Noach verbreid was, hoewel de afgoderij publiek en algemeen in zwang was. Dus is er steeds een Kerk geweest in de gezinnen der voorvaderen, die tenslotte dank zij een bijzondere ⁴⁾ weldaad van God, alleen in Abrahams huisgezin overgebleven is.

3. *Wat de Kerk (eigenlijk) is.*

Het is een vergadering van mensen, die de ware leer van God en van Zijn dienst aannemen en belijden, de door Hem ingestelde sacramenten op de rechte manier gebruiken en Zijn dienst gehoorzamen. Deze definitie ⁵⁾ is algemeen (verbreid). Maar de omschrijving van de ware gemeente, waarover de Geloofsartikelen hier nu handelen, kan als volgt, op grond van de woorden van de Catechismus, beschreven worden: „Dat de gemeente Gods een vergadering van mensen is, van eeuwigheid tot het eeuwige leven door God uitverkoren, welke Zijn Zoon, van het begin der wereld tot aan het einde, uit het ganse menselijke geslacht, door Zijn Geest en Woord, in enigheid des geloofs, vergadert, beschermt, onderhoudt, en tenslotte verheerlijkt en het eeuwige leven schenkt.” De onderdelen van deze definitie zijn alle tezamen aan de Heilige Schrift ontleend; zoals de teksten, die na de Vraag (en het Antwoord) gesteld zijn, uitwijzen.

4. *Hoe velerlei de Kerk is.*

Ze is óf een valse óf een ware Kerk.

De valse kerk wordt in oneigenlijke zin een kerk (of gemeente) genoemd; zoals men van iemand die slecht Latijn spreekt, in oneigenlijke zin kan zeggen, dat hij Latijn spreekt. Van dien aard is nu elke vergadering, die er zich op beroemt of aan zichzelf toeschrijft, dat zij de ware Kerk en het volk van God is, maar die Zijn leer óf niet aanneemt, maar vervalst, óf zelfs wel vervolgt, zoals zij die riepen, Jer. 7 : 4: „Des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel!”, d.w.z. de „synagoge des satans”, of „Babylon”, Openb. 2 : 9 en id. 17 : 5, en 18 : 2; de gemeente der boosdoeners, Ps. 26 : S: „Ik haat de vergadering der boosdoeners”; Openb. 18 : 4: „Ga uit van haar, Mijn volk, opdat gij aan hare zonden geen gemeenschap hebt en opdat gij van hare plagen niet ontvangt.”

De ware Kerk, zoals wij die tevoren omschreven hebben, is óf de *triumferende* óf de *strijdende* kerk. De triumferende kerk is thans in de hemel, waar zij met de zalige Engelen zegepraalt en na de opstanding volkomen triomferen zal. De strijdende kerk is het, die in deze wereld tegen de duivel, de wereld en het vlees, onder Christus' banier strijdt. En de laatste (kerk) is weer óf zichtbaar óf onzichtbaar. De zichtbare kerk is de vergadering van hen, die de ware en onvervalste leer van Wet en Evangelie aannemen en belijden, de sacramenten volgens Gods instelling recht gebruiken, en uiterlijke gehoorzaamheid aan deze leer betonen; in welke vergadering Gods Zoon, dóór Zijn Woord en Geest, velen wederbaart tot het eeuwige leven, en waarin ook velen zijn, die niet echt wedergeboren werden; want het zijn huichelaars, die echter uiterlijk overeenstemmen in de leer en in de ceremoniën; of: zij is een vergadering van mensen, die overeenstemmen in de leer, met ook enkele dode leden, of onwedergeborenen. Daarvan staat geschreven in Matth. 7 : 21: „Niet een iegelijk,

die tot Mij zegt: Heere, Heere, zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen." Het beeld van deze kerk vindt u in de gelijkenis van het zaad, zoals dat in vierderlei aarde valt; of in die van het onkruid onder de tarwe, en van het net in zee, dat goede en slechte vissen vergadert, Matth. 13 : 3 en 24vv. Wat de hypocrieten of huichelaars betreft, vgl. N.G.B., Art. 29. De onzichtbare kerk is die vergadering van uitverkorenen en wedergeborenen, die hun geloof en bekering voor God belijden en ook werkelijk bezitten.

Deze vergadering wordt door het volgende gekenmerkt:

1e. dat ze altijd te vinden is in de vergadering der zichtbare kerk, en er a.h.w. een deel van vormt;

2e. dat zij alleen voor Gods ogen gezien wordt, hoewel de mensen die tot deze kerk behoren, niet onzichtbaar zijn. Want alleen God doorziet de verborgenheden des harten, en Hij kent de Zijnen, 2 Tim. 2 : 19. Dus wordt ze onzichtbaar genoemd, niet ten aanzien van de mensen die men wel zien kan, maar omdat wij niet kunnen zien, *welke* mensen tot het eeuwige leven uitverkoren, en echt door een waar geloof en ware bekering wedergeboren zijn;

3e. dat in die vergadering geen huichelaars gevonden worden, maar uitsluitend de uitverkorenen en wedergeborenen. Daarom gaan ze ook nooit meer verloren, zoals Christus getuigt: Niemand zal Mijne schapen uit Mijn hand rukken, Joh. 10 : 28.

De zichtbare en onzichtbare kerk is of een algemene of een bijzondere kerk. De zichtbare *algemene* kerk is de vergadering van allen, die te eniger tijd, en op alle plaatsen, de leer van Christus belijden.

1) De zichtbare *bijzondere* kerk is een vergadering van degenen, die Christus' leer belijden op een bepaálde plaats, b.v. te Jeruzalem, te Rome, enz. Op dezelfde manier is de onzichtbare kerk 1e. algemeen, omdat alle uitverkorenen — in welke tijd en op welke plaats zij ook geleefd hebben — hetzelfde geloof en dezelfde gemeenschap met Christus hebben. Daarvan spreekt eigenlijk het Geloofsartikel: „Ik geloof ene heilige, algemene, Christelijke Kerk", of Gemeente. 2e. Is zij ook bijzonder, omdat de uitverkorenen op de één of andere plaats, op de één of andere tijd, hetzelfde geloof van Christus belijden. Tussen de zichtbare en onzichtbare kerk is bijna hetzelfde verschil, als er bestaat tussen het totaal en een gedeelte. Want de onzichtbare kerk is verborgen in de zichtbare kerk, zoals een deel schuilt in het geheel. En dat laatste blijkt ook uit wat Paulus schrijft in Rom. 8 : 30: „Die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen." Nu is de *roeping* waarmee God de mensen roept, tweëerlei: inwendig en uitwendig. Volgens Paulus geschiedt de inwendige roeping „naar het voornemen der verkiezing", Rom. 9 : 11. De uitverkorenen worden geroepen door de inwendige en uitwendige roeping; en de huichelaars alleen maar door de uitwendige. En ten opzichte van deze uitwendige roeping wordt de zichtbare kerk ook wel de *gemeente der geroepenen* genoemd, waarin ook huichelaars zijn. Maar de onzichtbare kerk heet de gemeente der uitverkorenen en de gemeente der heiligen.

Tegenwerping 1. Als het geheel zichtbaar is, dan is ook het deel zichtbaar. Nu is het geheel, namelijk de zichtbare kerk, zichtbaar, zoals haar naam al uitdrukt. Dus is dan ook haar deel, n.l. dat de onzichtbare kerk genoemd wordt, zichtbaar.

Antwoord. Het woordje „zichtbaar" wordt dubbelzinnig genomen. Want het geheel is zichtbaar, maar niet zonder meer, maar 1e. met betrekking tot de mensen, aan wie zij van buiten bekend is; 2e, ten opzichte van de kerkvorm, die ze uitwendig bezit. En in die zin is ook het deel zichtbaar, n.l. voor zover de uitverkorenen

zichtbare mensen zijn, die het ware geloof van de zichtbare kerk belijden. Maar het geheel is niet zichtbaar, voor zover dat het geveinsde geloof van de huichelaars en het oprechte geloof en de wedergeboorte der uitverkorenen, die daarin zijn, betreft. Want alleen de Heere kent degenen die de Zijnen zijn, én die het niet zijn, 2 Tim. 2 : 19, Joh. 2 : 23-25.

Tegenwerping 2. Die tot de kerk behoren, gaan niet verloren. Nu zijn er veel huichelaars in de kerk. Dus gaan de huichelaars niet verloren.

Antwoord. Wie tot de gemeente, nl tot de onzichtbare kerk der ware heiligen, behoren, gaan niet verloren. Welnu in die onzichtbare kerk zijn geen huichelaars; want die zijn alleen maar in de zichtbare kerk, waarin er velen zijn, die niet zalig zullen worden, Matth. 7 : 21.

Tegenwerping 3. Waar geen onzichtbare kerk is, daar is ook geen zichtbare. Onder het pausdom was er geen onzichtbare kerk, en daarom ook geen zichtbare.

Antwoord. Het wordt ontkend, dat er onder het pausdom geen onzichtbare kerk was. Want God heeft Zichzelf, ook te midden van de droesem van het pausdom, steeds enig overblijfsel behouden, dat het fundament handhaaft; vgl. N.G.B., Art. 27.

De kerk wordt ook onderscheiden naar de tijd, n.l. dat ze is of van de kerk van het Oude, of van het Nieuwe Testament. De kerk van het Oude Testament was een vergadering, die de leer van Mozes en de Profeten heeft aangenomen, de ceremoniën — door God bevolen! — onderhouden, en hetgeen door de ceremoniën afgebeeld werd, omhelsd; d.w.z. zij geloofden in de Messias, Die komen zou. De kerk van het Nieuwe Testament is een vergadering, die de leer van het Evangelie, van de thans gekomen Messias, aanneemt, en de sacramenten, door Christus

5. Wat de kenmerken van de ware kerk zijn.

Er zijn drie kenmerken, waaraan de ware kerk gekend wordt: 1. De reine verkondiging van de ware, (al)gehele, onvervalste en rechtzinnige leer der Wet en des Evangelies, zoals die begrepen is in de geschriften der Profeten en Apostelen. 2. Het recht en wettig gebruik der sacramenten. 3. De gehoorzaamheid aan de leer en aan de gehele dienst. Deze kenmerken vindt u alle bijeen in Christus' woorden, Matth. 28 : 19: „Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve dopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb.” Deze kenmerken dient men te weten 1e. om de ere Gods, opdat de vijanden onderscheiden kunnen worden van Gods kinderen; en 2e. om onze zaligheid, opdat wij ons tot de ware kerk kunnen voegen en begeven.

Tegenwerping 1, tegen het eerste kenmerk: Te allen tijde zijn er bepaalde dwalingen in de kerk geweest, hetzij bijzondere of algemene. Daarom is de zuiverheid in de leer geen kenmerk der ware kerk.

Antwoord. Er zijn wel steeds tal van dwalingen in de kerk geweest, maar het fundament bleef altijd ongeschonden, waarop — volgens hetgeen de Apostel getuigt, in 1 Kor. 3 : 11 en 13 nu eens goud en zilver, en dan weer hooi en stoppelen gebouwd wordt; en ook al gebeurt dat, dan blijft nochtans de kerk, en is de zuiverheid in de leer een kenmerk der ware kerk; mits het fundament behouden en de dwalingen niet hardnekkig verdedigd worden.

Tegenwerping 2, tegen het derde kenmerk: In vele gemeenten, die de rechte leer belijden, wordt dit kenmerk niet bespeurd. Want velen zijn de leer ongehoorzaam,

ja er zijn soms ook wel grove zonden in omloop.

Antwoord. Hoewel zij niet allen gehoorzaam zijn, toch zijn er velen die dat betrachten en dan ook metterdaad de dienst gehoorzamen. En allen tezamen zijn ze enigszins gehoorzaam krachtens belijdenis, wanneer zij n.l. bekennen dat hun zonden door de Gemeente niet goedgekeurd noch verdedigd worden. Nee, de Gemeente verdedigt hun gebreken niet, die zij mochten hebben, maar beweent en verbetert ze. Daarom kan men niet vanwege de onordelijkheid van sommigen beweren, dat de gehoorzaamheid niet een kenmerk der Kerk is. En het is juist heel erg nodig, dat dit derde kenmerk erbij gedaan wordt, omdat God bespot zou worden, als de gemeente zéi, dat zij Christus' leer wel aanneemt, maar er toch niet naar leven wil.

Tegenwerping 3, tegen alle kenmerken. Dit kunnen geen kenmerken zijn, die de ware van de valse kerk onderscheiden. Want alle ketters en scheurmakers zeggen, dat zij deze kenmerken hebben. Welnu, hetgeen alle ketters en scheurmakers beweren te hebben, dat kan geen kenmerk van de ware kerk zijn.

Antwoord. Men moet niet letten op hetgeen de ketters en scheurmakers beweren te hebben, maar op hetgeen zij metterdaad en in waarheid hebben. Daarom gaat het niet op, dat dit niet de eigen kenmerken der kerk zouden zijn. Want anders zou het ook (daaruit) kunnen volgen, dat de hemelse goederen der Gemeente niet eigen zijn, omdat zij ook beweren, dat zij die hebben.

Tegenwerping 4. Vóór de pauselijke successie, of regelmatige opvolging van de dienaren pleit: De kerk kan niet bestaan, zonder dat de dienaars of leraars, de een de ander, ordelijk opvolgen. Daarom is dit een kenmerk van de ware kerk; want een zaak zonder welke de kerk niet bestaan kan, dat is een kenmerk ervan.

Antwoord. Wanneer het ordelijk elkaar opvolgen zó verstaan wordt, dat de dienaren (des Woords) in de ware profetische en apostolische leer elkaar moeten opvolgen, dan zijn wij het daarmee eens. Want zulk een successie vereisen de door ons genoemde kenmerken. Maar als dit opgevat wordt, zoals het door de Rooms-katholieken opgevat wordt, n.l. van een successie dat men alleen in hun plaats en zetel komt, zonder de waarachtige leer, dan is het niet waar, dat de kerk niet zou kunnen bestaan zonder zulk een successie. Want dan zou noch Christus, noch de Apostelen, ja zelfs niet de gemeente der Profeten de ware kerk geweest zijn. En zeer juist zegt Augustinus, Epist. 166: „In de Schrift hebben wij Christus geleerd; in de Schrift hebben wij de gemeente geleerd"; en Irenaeus, lib. 3 : 43: „Men dient de dienaren die in de kerk zijn, gehoorzaam te wezen, die in de plaats van de Apostelen getreden zijn; die mét de opvolging in het herdersambt, ook ontvangen hebben de zekere begenadiging, naar het welbehagen des Vaders. Maar de anderen, die van de voorname successie afwijken, uit welke plaats zij ook vergaderd worden, die moet men voor verdacht ³⁾ houden", enz. Daarom zegt onze N.G.B., Art. 7, op dit punt terecht, dat hier geen successie van tijden of personen van kracht is.

6. *Waarom de kerk een heilige en algemene kerk genoemd wordt; en of zij aan een bepaalde plaats gebonden is.*

De Kerk is één, niet met betrekking tot de bijwoning, of t.o.v. de eenparigheid van de ceremoniën, maar in de overeenstemming der leer en des geloofs. Ook is zij heilig,

omdat zij aan God geheiligd en toegewijd, en van de wereld afgezonderd is; bovendien, omdat zij geheiligd is door het bloed en de Geest Van Christus, 1 Kor. 6 : 11, d.w.z. omdat zij hier (op aarde) begint heilig te worden, en dat Christus' heiligheid haar toegerekend wordt (vgl. N.G.B., Art. 27: omdat zij gewassen is door Christus' bloed, en geheiligd en verzegeld door de Heilige Geest!).

Zij is ook een *algemene* of katholieke kerk.

1. Ten opzichte van de plaatsen. Niet omdat ze vele rijken bezit, maar omdat zij door de gehele wereld verspreid is, en aan geen bepaalde plaats, rijk of stad gebonden is. Op die manier zou ze niet algemeen (kunnen) zijn, want wat aan één plaats gebonden is, kan niet algemeen genoemd worden. Daarom is het bespottelijk, dat de Rooms en de roomse kerk „Katholiek" of algemeen noemen.

2. Ten opzichte van de tijden. Want er is, en zal in de wereld niet meer dan één waarachtige kerk van alle tijden zijn, volgens Christus' belofte in Matth. 28 : 20: „Ik ben met ulieden alle de dagen tot de voleinding der wereld.”

3. Ten opzichte van de mensen, want de kerk wordt vergaderd uit alle geslachten der mensen.

Hier rijzen een tweetal vragen:

1e. betreffende de macht en het aanzien der kerk, en

2e.: Of de Kerk ook dwalen kan?

Ik zal beide vragen in korte woorden bespreken.

1. Over de autoriteit of de macht en het aanzien der kerk worden verschillende dingen door de Rooms en beweerd, die ik nu maar achterwege laat. Slechts aan één zaak herinner ik beknopt, dat het n.l. vals is, wanneer zij beweren, dat de autoriteit der kerk meer of groter is dan die van de Heilige Schrift. Want niet de kerk heeft de Schrift voortgebracht, maar daarentegen heeft de Schrift de kerk gebaard. Want de Schrift is Gods Woord, waaruit, als een onvergankelijk zaad, de uitverkorenen wedergeboren worden, 1 Petrus 1 : 23, ja de gehele kerk geboren wordt. Zij werpen ons tegen de uitspraak van *Augustinus*, die nu zeer algemeen is, contra Epist. Fondam. Manichaei c.5, waar hij vertelt, hoe hij tot het geloof van de algemene kerk gebracht werd. Want hij zegt, dat hij de Katholieken geloofd heeft, d.w.z. de leden der algemene kerk, die zeiden: Geloof het Evangelie; en hij zegt dan: Ik zou voorzeker het Evangelie niet geloven, indien mij de autoriteit of het aanzien der kerk daartoe niet bewogen had. Zo is hij dus door de betuigingen der kerk ertoe bewogen om het Evangelie te lezen en te geloven, dat de geopenbaarde leer daarin begrepen was. En wat zou men uit deze woorden nu toch wel voor conclusie kunnen trekken? Want belooft hij dan soms dat hij, nadat hij het Evangelie geloofd heeft, de kerk méér geloven wil dan het Evangelie; n.l. indien de kerk iets zou besluiten dat tegen het Evangelie indruist, of hetgeen door geen uitspraak der Heilige Schrift bewezen worden kan? Dit wilde Augustinus stellig niet! Ja, elders vervloekt hij allen, die iets verkondigen boven hetgeen zij uit de geschriften van Wet en Evangelie ontvangen hebben. En op diezelfde plaats verklaart hij, dat hij daarom de Manicheeër niet geloven kan, omdat hij in het Evangelie niets vindt van een apostelschap van de Manicheeër.

2. Op de andere vraag luidt mijn antwoord beknopt, dat de kerk niet dwalen kan,

1e. De *ware kerk*, die in Christus' Naam vergaderd wordt en de stem van haar

Herder hoort, volgt en nakomt;

2e. Ook niet de *gehele* Kerk; hoewel soms wel enkele leden kunnen dwalen, wanneer zij n.l. van Gods Woord afwijken. Want het licht der waarheid wordt steeds in het hart van enkelen bewaard, reden waarom de kerk heet „de pilaar en vastigheid der waarheid“, 1 Tim. 3 : 15; aangezien God de waarheid in Zijn kerk bevestigt en door haar aan anderen openlijk bekendmaakt; zoals ook de Overheid haar plakkaten en wetten aan pilaren of andere plaatsen (borden b.v.) pleegt aan te slaan en te hechten, om aan allen bekend te worden. (Vgl. de Aant. in de Statenbijbel!).

3e. Niet *geheel en al*, d.w.z. niet in alle delen der leer, hoewel de kerk op bepaalde punten soms wel dwaalt.

4e. Niet in het *fundament*, want wanneer de kerk daarvan afdwaalde, dan zou zij geen kerk meer zijn. Want dan zou zij niet gebouwd zijn op de hoeksteen Christus. Daarom behoudt de ware kerk steeds het Fundament.

7. Welk onderscheid er bestaat tussen de kerk en de politie, of burgerlijke regering.

Het voornaamste onderscheid is:

1. De verschillende burgerlijke regeringen verschillen, al naar hun diverse plaatsen en wetten. Want zij kunnen door verschillende, en toch ook goede wetten geregeerd worden; en wie een burger is van de ene stad, is het niet van een andere of van alle steden tegelijk. Ook bestaat er geen algemene burgerlijke regering, waarvan alle andere met elkaar als het ware de onderdelen vormen. Maar de ware kerk is algemeen, d.w.z. er is te allen tijde en op alle plaatsen slechts één Kerk, die overeenkomt in de leer en in het geloof, en daarvan vormen alle bijzondere gemeenten de delen, en alle gelovigen zijn er de leden van, waar zij ook mogen wonen.

2. Koninkrijken en burgerlijke regeringen hebben vele hoofden, die enerzijds elkaar opvolgen — want een hoofd, b.v. een koning of een opperste magistraat, blijft niet altijd — en anderzijds verschillende bevoegdheid hebben; d.w.z. in alle tijden heeft een rijk wel een opperhoofd, maar daarnaast nog_ vele onderhoofden op aarde. Evenwel, de kerk is op aarde niet gebonden aan enig hoofd, maar heeft steeds één enig Hoofd, zonder onderhoofd of plaatsvervanger, en Hij is in de hemel, n.l. Christus.

3. De burgerlijke staat wordt geregeerd door bepaalde burgerlijke, vaststaande en menselijke wetten, die nodig zijn voor de uiterlijke tucht en vrede. De kerk wordt geregeerd door de Heilige Geest en door Gods Woord. Want het ware geloof wordt in ons gewerkt door het gehoor van Gods Woord en door de werking des Heiligen Geestes, en daardoor worden wij wedergeboren, enz.

4. De politie heerst alleen over de uiterlijke gehoorzaamheid. De kerk ook over de innerlijke.

5. In de burgerlijke regering berust bij de raad, of bij het volk of bij die beide samen *de* opperste macht om wetten te maken, waaraan de onderdanen verplicht zijn te gehoorzamen om des gewetens wil. Maar de kerk heeft deze bevoegdheid niet. Maar allen die in de kerk zijn, zowel opzieners als hoorders, zijn gebonden

aan Gods Woord, waarvan zij niet af, en waaraan zij niets toe mogen doen. Alleen in middelmatige dingen heeft de kerk de bevoegdheid om iets te besluiten, maar zonder binding van het geweten; en zulks niet door een opperste macht, maar krachtens toelating en medestemming.

6. De burgerlijke regering is gewapend met het zwaard of met een lichamelijk geweld, om de ongehoorzamen te straffen. Maar de kerk is gewapend met een geestelijk zwaard, n.l. met het Woord van God, d.w.z. om Gods toorn aan alle ongehoorzamen te verkondigen.

7. In de kerk zijn steeds enige uitverkorenen en heiligen, maar in de burgerlijke regering niet altijd.

8. *Wat er de oorzaak van is, dat er een verschil bestaat tussen de kerk en de overige mensen.*

Er zijn in de wereld drie soorten mensen, die onderling zeer verschillen. Sommigen zijn geheel vervreemd van de kerk: belijdenis des geloofs leggen zij niet af. Maar het geloof en de boetvaardigheid verzakende, betonen zij zich openlijke vijanden van God en de kerk. Anderen zijn tot de gemeente geroepen, maar niet krachtdadig; onder hen zijn de huichelaars, die de leer wel belijden, maar zonder een oprecht geloof en zonder zich tot God te bekeren. En tenslotte zijn er, die krachtdadig geroepen en uitverkoren zijn, en waarlijk geloven. Maar hun aantal is het kleinst, zoals er geschreven staat: "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren", Matth. 20 : 16.

Nu vraagt men, wat de oorzaak van dit verschil tussen de mensen is, b.v. tussen Abel en Kaïn, Izak en Ismaël, Jakob en Ezau, Petrus en Judas, Cornelius en Simon de tovenaer, enz.

Antwoord. De naaste oorzaak ligt bij de mens zelf. Want de vijanden en huichelaars verachten God en zijn Hem van zichzelf en uit eigen vrije wil, zonder dwang, ongehoorzaam. Maar toch, al zijn de huichelaars en vijanden van zichzelf zo, de uitverkorenen zijn dat niet uit zichzelf. De eerste en voornaamste oorzaak van dit verschil is de eeuwige verkiezing Gods, waardoor God van eeuwigheid besloten heeft, om Zich over sommigen te ontfermen in Christus, en over anderen niet te ontfermen, maar hen in hun verdoemenis te laten; om sommigen krachtdadig te roepen en met het geloof in Christus te begiftigen, maar om anderen wederom niet te roepen, maar in hun blindheid te laten of ook door Zijn rechtvaardig oordeel de satan over te leveren, om nog meer verblind en verhard te worden; opdat Hij in de één Zijn barmhartigheid en in de ander Zijn rechtvaardigheid verheerlijke, zoals er geschreven staat, Hand. 14 : 16, dat God „in de verleden tijden al de heidenen heeft laten wandelen in hunne wegen"; Rom. 9 : 18: „Hij ontfermt Zich dien Hij wil, erf verhardt dien Hij wil"; Joh. 6 : 37: „Al wat Mij de Vader geeft zal tot Mij komen", en Rom. 8 : 29v.: „Want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen", enz. Deze raad Gods voert de Zoon, als Middelaar, door middel van een Ander uit, door alle uitverkorenen, Hem van de Vader gegeven, te roepen en met het geloof te begiftigen, terwijl de Heilige Geest hen onmiddellijk, door Zichzelf, verlicht en

heilig. Het middel daartoe is het Woord, waardoor de Heilige Geest krachtdadig werkt in de harten der uitverkorenen en Gods raad uitvoert.

9. Of er buiten de Kerk ook zaligheid is.

Dat de zaligheid uitsluitend in de kerk (te vinden) is, en dat er buiten haar niemand zalig wordt, bevestigen de volgende teksten, Jes. 37 : 32: „Want van Jeruzalem zal het overblijfsel uitgaan en het ontkomene van den berg Sion"; Ez. 13 : 9: „Zij (n.l. de valse profeten) zullen in de vergadering Mijns volks niet zijn, en in het schrift van het huis Israëls niet geschreven worden, en in het land Israëls niet komen"; Joël 2 : 32: „En het zal geschieden, al wie den Naam des HEEREN zal aanroepen, zal behouden worden; want op den berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, gelijk als de HEERE gezegd heeft; en dat, bij de overgeblevenen, die de HEERE zal roepen.” Dit wordt ook bevestigd door de volgende redenen: Buiten de kerk is er geen Zaligmaker, geen geloof, geen belofte der zaligheid, en daarom ook geen zaligheid. Joh. 15 : 4: „Zonder Mij kunt gij niets doen"; Joh. 3 : 36: „Die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.”

De verkiezing is in de Gemeente, en niet buiten haar. Want degenen die God tot het eeuwige leven verkoren heeft, die heeft Hij ook verkoren tot de middelen, die bestemd zijn om tot dat doel te komen, d.w.z. tot de roeping, tot het geloof en tot boetvaardigheid, Rom. 8 : 30: „Die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen.” Tenslotte: Zoals er buiten de ark niemand behouden werd bij de zondvloed, zo is er geen zaligheid buiten Christus, Die alleen in de Gemeente gekend en aangeroepen wordt. Daarom is het noodzakelijk, dat allen die zalig zullen worden, lidmaat van de zichtbare kerk moeten worden en blijven. (Vgl. N.G.B., Art. 28).

Op grond van dit alles valt het antwoord niet moeilijk op de vraag: Of dan ook alle uitverkorenen lid zijn van de zichtbare kerk? Zij zijn allen tezamen niet steeds in de kerk. Want God laat wel eens toe, dat velen een tijdlang buiten de kerk dwalen, ja zichzelf moedwillig ertegen verzetten. Joh. 10 : 16: „Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn.” Maar zij worden tenslotte toch allen tezamen geroepen en lidmaat van de kerk, voordat zij sterven.

Tegenwerping. Dan is Gods verkiezing dus niet vrij.

Antwoord. Toch wel, want God heeft degenen die Hij gewild heeft, vrijelijk verkoren van eeuwigheid, in Christus, zowel tot het einde als tot de (heils-)middelen. „Hij ontfermt Zich diens Hij wil", Rom. 9 : 18. En wanneer God iemand verkoren heeft en voorbestemde tot die beide, namelijk én tot het einde én tot de middelen, dan verandert Hij Zijn besluit niet.

Wat betekent het dus, te geloven één heilige en algemene kerk of Gemeente?

Het wil zeggen te geloven:

- 1e. dat er steeds een Gemeente der heiligen in de wereld is;
- 2e. dat deze gezocht dient te worden in de zichtbare kerk, of in de vergadering dergenen die geroepen zijn; d.w.z. dat er een onzichtbare Gemeente der heiligen is, en een zichtbare van geroepenen. Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren;
- 3e. dat ik een lidmaat van die Gemeente der heiligen ben, en eeuwig blijven zal.

Over de eeuwige praedestinatie of Gods voorverordining.

Na bewezen te hebben welke de ware Kerk is, volgt dan nu het stuk van de eeuwige praedestinatie en verkiezing van God; 1e. omdat de ware Kerk een vergadering is van uitverkorenen; en 2e. omdat al eerder aangetoond is, dat er drie soorten mensen zijn: sommigen zijn geheel en al van de kerk vervreemd, anderen wel tot de Gemeente geroepen, maar huichelaars, en zonder oprecht geloof en boetvaardigheid; en weer anderen, die tot de Gemeente geroepen en waarlijk geheiligd zijn. De oorzaak van dit onderscheid komt voort uit Gods eeuwige verkiezing.

Het woord *praedestinatie* is een Latijns woord, waarmee het Griekse „proorismos" vertaald wordt, dat afkomstig is van „proorizein", Hand. 2 : 24, Rom. 8 : 29v., 1 Kor. 2 : 7, Ef. 1 : 5 en 11. En in het Nederlands betekent het zoveel als een „schikking" of „verordining" van een bepaalde zaak tot een bestemd doel, die al plaats vond, nog voordat de zaak er was. Dat God heet de mensen gepredestineerd te hebben, wil zoveel zeggen als: dat God de mensen tevoren, nog eer zij er waren, geschikt en verordineerd heeft tot bepaalde doeleinden, om in hen de eer van Zijn barmhartigheid én rechtvaardigheid te betonen.

Men dient bij de predestinatie vooral na te gaan:

- 1e. Of er eert ordedestinatie is.
- 2e. Wat ze is.
- 3e. De oorzaak ervan.
- 4e. Wat ze voortbrengt of werkt.
- 5e. Of ze onveranderlijk is.
- 6e. In hoe ver zij bekend is, en of men ervan verzekerd kan zijn.
- 7e. Of de uitverkorenen wel altijd leden der Kerk zijn, en de verworpenen nooit.
- 8e. Of de uitverkorenen ook van de kerk afvallen; en of de verworpenen er steeds in blijven; en ook: of de uitverkorenen van hun volharding verzekerd kunnen zijn.
- 9e. Waarvoor deze leer nuttig is.

1. Of er een praedestinatie is.

Als er gevraagd wordt: Of er een predestinatie is, dan bedoelt men te vragen, of God door Zijn eeuwige raad degenen die zalig en verdoemd zullen worden, van elkaar gescheiden heeft. Sommigen zeggen, dat de verkiezing — zoals de Heilige Schrift daarover spreekt — een uitnemendheid aanduidt, krachtens welke iemand het waardig is dat hij uitverkoren wordt; zoals een fraai en moedig paard; en uitverkoren of uitgelezen paard genoemd wordt en fijn uitnemend goud uitverkoren goud genoemd wordt. Zo zeggen zij ook, dat de verwerping een onwaardigheid is. Maar deze verklaring is onjuist. Want men kan uit de Schrift aantonen, dat hierdoor de eeuwige raad Gods, om mensen zalig of niet zalig te maken, bedoeld wordt; en dat in de schepselen zulk een uitnemendheid en waardigheid der verkiezing bij God niet gevonden wordt.

Dat er een *predestinatie*, d.w.z. een verkiezing én verwerping is, bewijzen de volgende teksten der Heilige Schrift, Matth. 20 : 16: „Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren"; Joh. 15 : 16: „Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u

uitverkoren"; id. 10 : 16: „Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn"; Ef. 1 : 4v.: „Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem — n.l. Christus — voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig enz.; Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijnen wil"; Hand. 18 : 10: „Ik heb veel volks in deze stad", en id. 13 : 48: „Er geloofden zovelen als er geordineerd waren tot het eeuwige leven"; Rom. 8 : 30: „Die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen"; Joh. 6 : 37: „Al wat Mij de Vader geeft zal tot Mij komen; en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen", id. 10 : 27: „Mijne schapen horen Mijn stem."

Over de *verwerping* handelen in het bijzonder de volgende teksten, Rom. 9 : 22: „En of God willende Zijn toorn bewijzen en Zijn macht bekend maken, met vele lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns, tot het verderf toebereid"; Matth. 13 : 11: „U is het gegeven, de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven"; Judas, vers 4: „die eertijds tot ditzelve oordeel tevoren opgeschreven zijn"; Matth. 11 : 25: „Ik dank U, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard", (vers 26): „Ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U"; Joh. 8 : 47: „Die uit God is hoort de woorden Gods; daarom hoort gijlieden niet, omdat gij uit God niet zijt"; id. 10 : 26: „Gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van Mijn schapen"; Spr. 16 : 4: „De HEERE heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil, ja ook den goddeloze tot den dag des kwaads." (Vgl. N.G.B., Art. 16; D.L. I, art. 6).

Bezwaren tegen de predestinatie.

Tegenwerping 1. De belofte der genade is algemeen en komt alle mensen toe. Daarom is er niemand van de genade en zaligheid verworpen.

Antwoord. De genadebelofte is *algemeen* ten opzichte van de gelovigen, d.w.z. dat ze alle gelovigen toebehoort. Want zoals God de ongelovigen Zijn genade niet geeft, zo belooft Hij ze hun ook niet. Want anders, als Hij ze hun beloofde en niet gaf (en het bestaat vast, dat Hij ze hun niet geeft), dan zou Hij niet waarachtig zijn. Dus past de Heilige Schrift in alle beloften, de genade uitsluitend op de gelovigen, hetzij met nadruk of stilzwijgend, toe, Joh. 3 : 15v.: „Opdat een iegelijk die in Hem gelooft"; Rom. 3 : 22: „Tot allen en over allen die geloven"; Matth. 11 : 28: „Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt"; Rom. 10 : 12: Hij is „rijk over allen die Hem aanroepen"; Hand. 2 : 21: „Een iegelijk die den Naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden", enz.

Tegenwerping 2. 1 Tim. 2 : 4: God „wil, dat alle mensen zalig worden." Daarom heeft Hij niemand verworpen.

Antwoord. Deze tekst van Paulus dient men met onderscheiding(sgave) te verstaan. God wil dat alle mensen zalig worden:

1e. omdat de bekering en zaligheid van allen Hem behaaglijk en aangenaam is. Want Hij heeft een vermaak in de zaligheid van allen; ja, Hij verblijdt Zich niet in de dood der goddelozen, voor zover het een dood, d.w.z. een pijniging en vernieling van de schepselen betekent. Wanneer Hij dan ook zegt, Spr. 1 : 26: „Ik zal in ulieder verderf lachen", of dat Hij Zich zal wreken op Zijn vijanden, Deut.

32 : 4v., Jes. 1 • 24, dan moet men dit verstaan van de straffen der goddelozen, omdat die een uitvoering en verheerlijking van Zijn rechtvaardigheid zijn.

2e. Omdat Hij alle mensen tot het geloof en tot boetvaardigheid nodigt. Daarom zegt Paulus er nog bij: „en tot kennis der waarheid komen.” Maar Hij wil niet metterdaad, dat zij allen zalig en bekeerd worden. Want als Hij zulks wilde, zou Hij het ook doen, d.w.z. dan zou Hij alle mensen zalig maken, en niet toestaan dat er iemand verloren gaat, aangezien Hij almachtig is. En Paulus zegt niet, dat Hij alle mensen wil zalig maken, maar alleen, dat Hij wil dat alle mensen zalig worden, n.l. omdat Hem de zaligheid van allen behaagt en omdat Hij alle mensen daartoe nodigt. Hij doet aan alle mensen goed, „opdat zij den Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mochten”, Hand. 17 : 27. Hij nodigt alle mensen; Hij zegt tot allen: Bkering en gehoorzaamheid behaagt Mij, u bent Mij die allen schuldig. Maar Hij zegt niet tot allen: Ik zal die krachtadig in u werken, maar dit geldt alleen de uitverkorenen. Daarom: „de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden”, Rom. 11 : 7. Ingeval men deze onderscheiding van Gods wil niet toestaat, dan moet men toegeven, dat de Heilige Schrift met zichzelf in strijd is, als zij zegt, 1 Tim. 2 4: „God wil dat alle mensen zalig worden”, en elders: „Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren”, Matth. 20 : 16; „Hij ontfermt Zich diens Hij wil, en verhardt dien Hij wil”, Rom. 9 : 18; „De HEERE heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil, ja ook den goddeloze tot den dag des kwaads”, Spr. 16 : 4; „Ezau heb Ik gehaat”, Rom. 9 : 13; „Het hart dezès volks is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan; opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien, en met de oren horen, en met het hart verstaan en zich bekeren, en Ik hen geneze.” Matth. 13 : 15; Eli's zonen „hoorden de stem huns vaders niet, want de HEERE wilde ze doden.” Dit strijdt met elkaar, n.l. gans en al te willen dat de mensen zalig worden, én toch slechts weinigen verkiezen, enigen te verharden, te haten en te doden.

3e. De Kanttekenaars merken bij de tekst op, dat „*allen*” hier genomen wordt voor *allerlei*, zoals blijkt uit het voorgaande 2e vers, waarvan dit vers een reden (op)geeft; evenals op grond van het woordje „*wil*”: Want als God wil dat alle mensen zalig worden, dan zullen zij allen zalig worden, aangezien God doet alles wat Hij wil, Ps. 115 : 3, Rom. 9 : 19 en Ef. 1 : 11. En dat wordt ook bewezen uit hetgeen de Apostel erbij voegt, n.l. dat God wil „dat zij allen tot kennis der waarheid komen.” Want de Schrift verklaart dat dit een voorrecht is van Gods volk, vgl. Ps. 147 : 19v., Matth. 11 : 25, Joh. 6 : 45, Ef. 2 : 12, enz. Als iemand nu zou willen opmerken, dat God zulks wil, indien de mensen (het) ook willen: Dat betekent de zaligheid ten- dele van Gods wil, en ten dele van 's mensen wil te laten afhangen; hetgeen in strijd is met wat de Apostel leert in Rom. 9 : 16 en 23; id. 10 : 20 en 11 : 35v. en op nog andere plaatsen.

Tegenwerping 3. God is geen Aannemer des persoons. Dus geeft Hij dan de mensen die van nature allen tezamen precies gelijk zijn, niet zulke ongelijke dingen, d.w.z. Hij verkiest niet de één, om de ander te verwerpen. Want bij zo iemand is aanzien des persoons, die aan gelijke mensen ongelijke dingen geeft.

Antwoord. Deze reden dient men met onderscheiding te verstaan. De zodanige is n.l. een aannemer van personen, die aan gelijke mensen ongelijke dingen geeft: 1e. als hij die geeft *om bepaalde uiterlijke oorzaken*, welke niet de voorwaarde zijn, waarom een zelfde beloning of straf gegeven, dan wel niet gegeven wordt;

d.w.z. wanneer op het gemeen(schappelijk) recht van beide partijen niet gelet wordt, maar bij de één dingen ir. aanmerking komen, die tot de zaak zelf niet behoren, zoals rijkdom, macht, aanzien, vriendschap, eigenbelang enz. Deze dingen merkt God niet aan in de persoon die Hij zalig maakt, maar Hij eist geloof en bekering, en Hij geeft het eeuwige leven aan hen, die deze dingen hebben, en hun die ze niet hebben, geeft Hij het niet.

2e. Als hij ze geeft *uit verplichting*; d.w.z., als hij krachtens enig recht verplicht is aan gelijke mensen gelijke dingen te geven, en toch ongelijke dingen geeft. Maar God ontfermt Zich over sommigen, zonder de allerminste verplichting, zeer vrij (en soeverein), uit enkel genade en goedheid, daar Hij Zich rechtvaardig over niemand had kunnen ontfermen, maar ze allen van de zaligheid had kunnen uitsluiten. Want wij zijn van nature allen kinderen des toorns en vijanden Gods. Ingeval iemand op de weg bedelaars ontmoet, en uit barmhartigheid de één een aalmoes geeft en de ander niet; of aan de één een stuiver geeft, en aan de ander een penning, als aan geen van beiden (iets) verschuldigd; of dat hij vanwege de burgerlijke wetgeving verplicht is iets te geven, geen aannemer des persoons is, wie zal dan God van onrecht kunnen beschuldigen, wanneer Hij aan mensen die precies even verkeerd en onwaardig zijn, Zijn genade ongelijk schenkt, zoals Hij wil? „Of is het mij niet geoorloofd (vraagt Christus in Matth. 20 15) te doen met het mijne, wat ik wil? Of is uw oog boos, omdat ik goed ben?" En: „Wie heeft Hem (de Heere n.l.) eerst gegeven en het zal hem wedervergouden worden?" Rom. 11 : 35. Ja, áls er bij God enige onrechtvaardigheid zijn zou (hetgeen verre zij!), dan zou Hij onrechtvaardig een Aannemer des persoons zijn bij het geven, maar in geen geval bij het niet-geven.

Tegenwerping 4. Wie een rantsoen of voldoening ontvangt, dat voldoende is voor de zonden van allen, die is verplicht om alle zondaars in genade aan te nemen. God heeft zo'n genoegzame voldoening ontvangen in de Zoon, voor de zonden der gehele wereld. Daarom is Hij verplicht ¹⁾ om alle mensen in genade te ontvangen.

Antwoordt. Men is verplicht om in genade aan te nemen, wanneer een genoegzame voldoening niet slechts voor allen gedaan is, maar ook door allen aangenomen en toegeëigend is. Maar de voldoening van Christus — al is zij vanwege haar waardigheid wel genoegzaam om duizend werelden te verlossen, indien zij die geloofden en zich die toeëigenden! — is echter niet gebracht voor degenen die ze niet wordt toegeëigend; en strikt-genomen is zij uitsluitend voor diegenen gebracht, voor wie Christus ook gebeden heeft, d.w.z. voor de uitverkorenen, Joh. 17 : 9: „Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen die Gij Mij gegeven hebt"; en alleen de uitverkorenen zijn het, die met het ware geloof begiftigd worden, Hand. 13 : 48, en Titus 1 : 1.

Aanhoudend bezwaar 1. Maar wie hoogst barmhartig is, behoort een genoegzame voldoening aan allen toe te eigenen. God is hoogst barmhartig. Daarom behoorde Hij alle mensen de genoegzame voldoening van Christus toe te eigenen.

Antwoord. 't Is niet direct noodzakelijk om hoogst barmhartig te zijn, ten einde de genoegzame voldoening aan allen toe te eigenen. Want de grootheid der barmhartigheid bestaat niet in het getal dergenen die zalig gemaakt worden, maar in de grootte en in de wijze van de weldaad, hetzij dan dat die weldaad aan één (persoon) dan wel aan velen gegeven wordt. Bovendien is dit alleen waar van Hem, Die zó ten hoogste barmhartig is, dat Hij niet alleen wijs, maar ook

rechtvaardig is. Maar gelijk God Zich voorgenomen heeft, (door de uitverkorenen zalig te maken) Zijn barmhartigheid te verheerlijken, heeft Hij ook de goddelozen willen verdoen en in hen zijn allerhoogste rechtvaardigheid willen betonen, Rom. 9 : 22v. Opdat Hij aldus op een wonderlijke wijze aan Zijn barmhartigheid Zijn rechtvaardigheid zou paren, en Hij tevens Zijn allergrootste wijsheid zou doen blijken. Beide zaken leert ons Christus, Joh. 3 : 16 en 18: „Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; maar die niet gelooft, is alrede veroordeeld.”

Aanhoudend bezwaar 2. Wie voor alle mensen een genoegzame voldoening ontvangt en toch niet alle mensen zalig maakt, die is onrechtvaardig. Want hij ontvangt meer dan billijk is. Maar God is niet onrechtvaardig. Daarom zal Hij ook alle mensen in genade aannemen, omdat Hij een genoegzame voldoening ontvangen heeft voor alle mensen.

Antwoord. Iemand is onrechtvaardig die niet alle mensen zalig maakt, voor wie hij de voldoening ontving, als de mens zelf de voldoening ook gaf. Maar nu God het geeft van het Zijne, kan Hij het ook, zonder onrechtvaardig te zijn, toeëigenen en geven aan wie Hij wil. En God ontving niet alleen de voldoening van de Zoon, maar heeft ook Zelf Zijn Zoon in de dood overgegeven, opdat Hij een voldoening voor onze zonden worden zou. Dus gaf en ontving Hij van het Zijne, en niet van het onze. Bovendien: niet de genoegzaamheid, maar de toe-eigening van de voldoening ver^plicht God om alle mensen in genade aan te nemen. Maar de toe-eigening heeft niet bij alle mensen plaats; ook heeft God er Zichzelf niet toe verplicht om ze in alle mensen krachtadig te werken. Daarom blijft Hij rechtvaardig, ook al maakt Hij niet alle mensen zalig.

Tegenwerping 5. Wie om wille van zijn eer er enigen verwerpt en straft, zo iemand is onrechtvaardig. Maar God is niet onrechtvaardig. Daarom verwerpt en straft Hij er niet enigen om Zijn eer.

Antwoord. Deze conclusie is ongetwijfeld godslasterlijk. Want ze beschuldigt de Heilige Schrift van leugen, Spr. 16 : 4: „De HEERE heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil, ja ook den goddeloze tot den dag des kwaads”; Rom. 9 : 22: „God willende Zijnen toorn bewijzen en zijn macht bekend maken, heeft met vele lankmoedigheid verdragen de vaten des toorns, tot het verderf toebereid.” Daarom moet de redenering onjuist zijn, waar men deze conclusie uit trekt.

En 1e., dat iemand onrechtvaardig zou zijn, die om wille van zijn eer er enkelen verwerpt of straft, dat geldt alleen van de schepselen; maar niet van God, Wiens eer — aangezien Hij het hoogste Goed is! — ook ten zeerste dient betracht te worden, opdat niet alleen Zijn barmhartigheid, maar ook Zijn allerhoogste rechtvaardigheid openbaar worde.

Ten 2e. is hij onrechtvaardig, die om wille van zijn eer anderen straft, namelijk als hij dit doet zonder enige schuld. Maar God laat enigen vergaan om Zijn eer, omdat zij zelf willens (en wetens) in de zonden vallen en vergaan. En Hij is evenmin verplicht om hen zalig te maken of om hun val te beletten, als Hij verplicht is om hen te scheppen. Dus laat Hij daarom toe, dat de mensen in de zonde en het verderf vallen, 1e. omdat de mensen dit zelf willen; 2e. omdat Hij niet verplicht is om hen zalig te maken.

En 3e. om met recht Zijn eer meer te bedoelen, dan de zaligheid der verworpenen.

En het past ons niet om over Gods werk op dit punt te murmureren, maar veeleer om het met godvruchtige eerbied te aanbidden. (Vgl. D.L., I, art. 18).

Tegenwerping 6. Wie iemand tot een bepaald doel voorbeschikt, verordineert hem ook tot de middelen, waardoor men tot dat doel komt. God nu verordineert (volgens deze leer) er enigen tot een doel; en daarom verordent Hij ze ook tot de middelen, d.w.z. tot de zonden. Maar aangezien zulks zeer ongerijmd en verkeerd is, moet het andere het ook zijn, waaruit dit volgt.

Antwoord. Het is niet waar, dat het doel der zonde de verdoemenis is. Want een doel wordt genoemd: alles wat iemand ertoe beweegt om iets te doen, of hetgeen de werkende oorzaak aandrijft om iets voort te brengen. Maar de verdoemenis brengt er geenszins de zondaar toe om te zondigen. Daarom is de verdoemenis niet het einde of doel, maar de vrucht der zonde. En het doel der zonde, dat de mensen bij het zondigen op het oog hebben ⁴⁾ is de volvoering van hun kwade begeerlijkheden en de versmading van God.

Aanhoudend bezwaar 1. Toch is het een middel, dat tot dat doel verordend is. De zonde is tot een doel, n.l. tot de verdoemenis, verordend. Daarom is het een middel.

Antwoord. Opnieuw zeggen we, dat het onwaar is, dat de zonde tot de verdoemenis voorbestemd is. Want niemand zondigt er met dat doel, om verdoemd te worden, aangezien hij, al zondigende, hier zijn oog niet op heeft.

Aanhoudend bezwaar 2. Al hebben de mensen dit niet in hun bedoeling, toch heeft God, als Hij de zonde toelaat, wel de verdoemenis op het oog, als het doel, d.w.z. tot openbaring van Zijn rechtvaardigheid. Daarom is de verdoeming het doel der zonde.

Antwoord. Hoewel God, wanneer Hij de zonde toelaat, daarmee de verdoemenis op het oog heeft, toch is daarom de verdoemenis niet het doel der zonde. Want wanneer God de zonde laat geschieden, dan heeft Hij daarmee niet het doel van een andermans werk — n.l. de zonde der mensen — op het oog, maar het doel van Zijn eigen werk, n.l. de toelating der zonden, d.w.z. Hij bedoelt de straffen der goddelozen en de openbaring van Zijn rechtvaardigheid. Want het is niet één en dezelfde zaak: de zonde en de toelating der zonde. Daarom is de verdoemenis der goddelozen wel het doel van de toelating der zonden, en niet het doel van de zonde zelf, maar een eigen werk en vrucht daarvan.

Aanhoudend bezwaar 3. Aangezien God datgene wil, dat door de zonde voortgebracht wordt, n.l. de verdoemenis, dan wil Hij ook de zonde, die dit voortbrengt. En bijgevolg heeft Hij de mens tot de zonde voorbestemd. Want wie datgene wil dat voortgebracht wordt, wil ook de oorzaak die het voortbrengt.

Antwoord. Het is niet altijd waar, dat wie hetgeen wil dat voortgebracht wordt, ook de oorzaak wil die het voortbrengt; maar dat geldt hen, wanneer hetgeen voortgebracht wordt én de voortbrengende oorzaak samen overeenkomen met de natuur van degene die het voortgebrachte wil. Maar het geldt niet, wanneer alleen hetgeen voortgebracht wordt, overeenkomt, en de voor(af)gaande oorzaak daarmee in strijd is. Want als dat het geval is, dan wordt het eerste gewild, en het tweede toegelaten. Maar het is duidelijk, dat in dit geval hetgeen door de zonde voortgebracht wordt, n.l. de rechtvaardige verdoemenis, met de natuur van God overeenkomt; maar dat geldt niet van de zonde, die daar een oorzaak van is, want God wil noch bewilligt de zonde. Bovendien, hoewel de verdoemenis van zichzelf uit de zonde volgt en door haar voortgebracht wordt, toch wil God ze niet van

Zichzelf, maar om een andere oorzaak, d.w.z. niet omdat het een verdoemenis — dat is: een vernieling der schepselen — is, maar omdat het een verheerlijking van Zijn eer is.

Tegenwerping 7. God veinst niet, en ook drijft Hij met niemand de spot. Dus, als Hij alle mensen roept, dan wil Hij niet alleen maar sommigen zalig maken. Want anders zou Hij óf veinzen óf met ons spotten, aangezien hij geacht wordt te spotten of te veinzen, die alle mensen roept, en intussen slechts sommigen wil zalig maken.

Antwoord. Hij veinst of spot niet, Die alle mensen roept en (toch) niet alle mensen zalig maken wil; d.w.z. tot Zich trekken en krachtadig bewerken (wil), zodat zij tot Hem komen en zalig worden. Maar wel moet hij die alle mensen roept, en toch niet wil dat zij tezamen tot hem komen, of die degenen die tot hem komen, niet wil zalig maken, geacht worden te veinzen, te spotten en te bedriegen. Maar dit doet God niet. Want Hij roept alle mensen en wil ernstiglijk, dat zij allen tot Hem komen, en Hij wil ook alle mensen zalig maken, die tot Hem komen; hoewel Hij in Zijn onuitsprekelijke wijsheid niet besloten heeft of wil, dat allen die uitwendig geroepen zijn, tot Hem komen en zalig worden; maar alleen de uitverkorenen. Want als Hij dat wilde, dan zou Hij onmachtig of veinzend genoemd kunnen worden, omdat Hij óf niet zou kunnen óf niet zou willen doen hetgeen Hij beloofd had. (Vgl. D.L., III/ IV, art. 8).

Aanhoudend bezwaar 1. Maar God weet toch wel, dat de verworpenen niet kunnen komen; dus drijft Hij de spot met hen, wanneer Hij ze roept.

Antwoord. God weet wel dat zij niet kunnen komen, maar Hij weet ook, dat het hun schuld is, dat ze dit niet kunnen doen; ja, dat zij ook niet willen komen. Maar wanneer Hij ze roept, spot Hij niet met hen, maar dan verklaart Hij wat Hij wil dat zij doen zullen en wat zij behoren te doen. Want God heeft twee redenen, waarom Hij alle mensen roept: 1e. opdat Hij door de roeping de uitverkorenen tot Zich zou trekken en hen komen doet; en 2e. opdat Hij de verworpenen, die niet komen willen, alle verontschuldiging zou benemen, opdat zij in het oordeel niet zouden kunnen zeggen, dat zij wel zouden gekomen zijn, als ze maar geroepen waren.

Aanhoudend bezwaar 2. God diende hen ook tot Zich te trekken door de roeping, zoals Hij het de uitverkorenen doet.

Antwoord. Dat is God niet verplicht te doen, maar Hij ontfermt Zich diens Hij wil, Rom. 9 : 18.

Tegenwerping 8. Als de zaligheid der mensen afhangt van Gods verborgen raad, dan kunnen de mensen geen troost kennen. Daarom, aangezien dit ongerijmd is, hangt 's mensen zaligheid niet af van de verborgen raad Gods.

Antwoord. De mens zou niet getroost kunnen worden, ingeval zijn zaligheid afhing van Gods raad, die geheel en al verborgen, en zelfs niet geopenbaard of bekend is uit het Evangelie; maar hij kan wel troost hebben, als deze raad Gods ons door Christus geopenbaard is. Want de Zoon Die in de schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard, Jobs. 1 : 18; d.w.z. Hij heeft ons deze verborgen raad Gods van onze zaligheid op velerlei manier bekend gemaakt:

1e. door het Woord;

2e. door de Heilige Geest onze harten met Gods genade verzegelende;

3e. door het geloof en de menigerlei werkingen daarvan, zoals er geschreven staat: „Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede met God", Rom. 5 :

1; Hij heeft ons verzegeld en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven, 2 Kor. 1 : 32 en id. 5 : 5, Ef. 1 : 14. De Geest „getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn", Rom. 8 : 16; „Hieraan kennen wij dat Hij in ons blijft, namelijk uit den Geest Dien Hij ons gegeven heeft", 1 Joh. 3 : 24 en id. 4 : 13. Vóór deze openbaring kunnen wij dat geen troost scheppen uit Gods verborgen raad, maar wel erna.

Tegenwerping 9. De verworpenen zouden zich tevergeefs bekeren. Want het zou (toch) onmogelijk zijn, dat zij zalig worden. Nu, niemand bekeert zich tevergeefs. Dus is ook niemand van God verworpen.

Antwoord. Als de verworpenen zich bekeerden, dan zouden zij zich in geen geval tevergeefs bekeren. Maar zij bekeren zich niet, en ook kunnen zij zich nimmermeer bekeren, omdat zij niet willen; en zij willen niet, omdat zij boos, en door de zonde, van God afgekeerd leven. „Een kwade boom kan geen goede vruchten voortbrengen", Matth. 7 : 18; „Zal ook een Moorman zijn huid veranderen? of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen", Jer. 13 : 23. Daarom is het een zaak die met zichzelf in strijd is, dat de verworpenen zich tevergeefs zouden bekeren, en het zijn zaken die niet samen -urmen gaan: verworpen zijn én zich bekeren. Want als zij zich bekeerden, zouden zij geen verworpenen zijn. Daarom is het niet te vrezen, dat deze ongerijmdheid hieruit volgen zou.

2. *Wat de predestinatie, of voorverordining is.*

De predestinatie is onderscheiden van de voorzienigheid. Want de voorzienigheid strekt zich uit tot alle geschapen dingen, en is die eeuwige raad van God inzake de schepping en het bestuur van alle dingen tot hun einde ²). Maar de predestinatie is een (onder)deel der voorzienigheid, daar zij zich uitsluitend tot de redelijke schepselen uitstrekt, n.l. tot de Engelen en mensen, die zalig èn niet zalig zullen worden.

Zo is dan de predestinatie die eeuwige, onveranderlijke, allerwijste, allersovereinstende en allerrechtvaardigste raad en besluit van God, om de mensen te scheppen, hun val in de zonde en de eeuwige dood toe te laten, Zijn Zoon, de Middelaar, in het vlees te zenden, opdat Hij een offerande worde; en om enkelen uit louter barmhartigheid door het Woord en de Heilige Geest te bekeren, om deze Middelaar aan te nemen, en om ze door het ware geloof rechtvaardig te maken, tot heerlijkheid op te wekken en ze het eeuwige leven te schenken; en om anderen, naar Zijn rechtvaardig oordeel, in de zonde en eeuwige dood te laten, ten laatste ze tot het oordeel en tot de verdoemenis op te wekken, en ze in de eeuwige straffen te verwerpen. Deze definitie van de predestinatie gaat uitsluitend over de mensen die zalig zullen worden, ja dan neen; en ze betreft dus niet de Engelen.

Er zijn twee delen in de predestinatie: de *verkiezing* en de *verwerping*. De verkiezing is Gods besluit, om Zich over sommigen in Christus te ontfermen, en hen te begiftigen met bekering, geloof, rechtvaardigheid en het eeuwige leven. Voor een bredere omschrijving van de verkiezing, leze men de D.L., I, art. 7.

De *verwerping* is het besluit om Zich over sommigen niet te ontfermen, maar ze, naar Zijn rechtvaardig oordeel, in de zonden te laten en te verdoemen.

In *oneigenlijke zin* wordt de verwerping soms genomen voor de voorveror-

dineren der verworpenen, tot de straf of verdoemenis. Want dan wordt ze niet gesteld tegen de verkiezing, maar tegen de verordening der heiligen tot het leven. De bewijsplaatsen voor beide zijn al eerder genoemd.

Men dient er echter op te letten, *dat het woord predestinatie in de Heilige Schrift meestal alleen voor de uitverkorenen gebruikt wordt, zoals uit de bovenaangehaalde teksten blijkt.*

Slechts eenmaal komt het voor, dat zij ook op de verworpenen kan worden toegepast, n.l. Hand. 4 : 27v.: „In der waarheid zijn beiden Heródes en Pontius. Pilatus enz. vergaderd, om te doen al wat Uw hand en Uw raad te voren bepaald had dat geschieden zou.”

Maar de kerkvaders, zoals Augustinus, Fulgentius, enz., en ook de Scholastieke godgeleerden verstaan onder het woord „praedestinatie" zowel de verwerping der goddelozen als de verkiezing der Godzaligen.

3. Wat de oorzaak van de praedestinatie is.

De Pelagianen hebben vroeger geleerd, dat Gods voorwetenschap de oorzaak van de predestinatie is, d.w.z.: omdat God de toekomstige verdiensten vooruit geweten heeft. Maar zulks leerden zij ten onrechte en in strijd met de Heilige Schrift! Want wat goeds zou God vooruit in ons gezien hebben, aangezien er in ons niets goeds zijn kan? Want als er nu iets goeds in ons gevonden wordt, dan werkt God dat geheel en al in ons, en dan besloot Hij reeds van eeuwigheid om dat in ons te werken.

Daarom is niet het vooruitzien van de verdiensten, maar alleen het genadige en allervrijmachtigste welbehagen Gods de oorzaak die God ertoe bewogen heeft om ons tevoren te verordineren; zoals daarvan ook de volgende teksten getuigen: Matth. 11 : 26: „Ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U", Et 1 : 5: Hij „heeft ons te voren verordineerd tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijnen wil"; Rom. 9 : 1v. 16 en 18: „Want als de kinderen nog niet geboren waren noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve, niet uit de werken, maar uit den Roepende; zo werd tot haar gezegd: De meerdere zal den mindere dienen. Zo is het dan niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods. Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil, en verhardt dien Hij wil"; Kol. 1 : 12: „Dankende den Vader, Die ons bekwaam gemaakt heeft, om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht"; 1 Kor. 4 : 7: „Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij dat gij niet hebt ontvangen? En zo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij alsof gij het niet ontvangen hadt?" 2 Tim. 1 : 9: „Die ons zalig gemaakt heeft en geroepen met een heilige roeping; niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus voor de tijden der eeuwen."

De oorzaak der verwerping is mede het welbehagen Gods, waarnaar Hij uitverkoren en verworpen heeft die Hij gewild heeft, zodat Hij Zich ontfermt diens Hij wil, en verhardt dien Hij wil. De bewegende oorzaak is ook geen andere dan het loutere welbehagen van God, en Zijn voornemen om de heerlijkheid Zijner gerechtigheid te verklaren, uit het oogpunt dat de verwerping eigenlijk genomen wordt voor het besluit om Zich over sommigen niet te ontfermen, maar hen in hun verderf en in de dood te laten. Want als God hierbij gelet had op de zonden, dan zou Hij Zich over niemand ontfermd, maar alle mensen tezamen verworpen hebben; want Hij zag ze allen tezamen als kinderen des toorns.

Maar wat betreft het feit, dat de verwerping genomen wordt voor het besluit om te straffen of voor de verordining tot de straf en verdoemenis, dan is de laatste oorzaak die God daartoe bewogen heeft: de eer en glorie van Zichzelf, en de eerste (oorzaak): de zonden der verworpenen. Want God heeft niemand tot de verdoemenis voorbestemd door een bloot voornemen, zonder aanzien der zonden. Maar gelijk Hij nu allen die Hij verdoemt, om de zonden verdoemt, zo heeft Hij die ook allen van eeuwigheid besloten te verdoemen uitsluitend om de zonden. Want er is geen andere bewegende oorzaak des besluits, onderscheiden van de uitvoering daarvan.

Het laatste doel waartoe de predestinatie strekt, is in het algemeen: opdat Gods eer openbaar worde; en inzonderheid, wat de verkiezing betreft: opdat Gods goedheid en barmhartigheid, door de uitverkorenen uit genade zalig te maken, geopenbaard worde; en wat de verwerping betreft: opdat Zijn rechtvaardigheid, gestrengheid en haat tegen de zonde, door de verworpenen rechtvaardig om hun zonden te verdoemen, verklaard worde, Ef. 1 : 6, Rom. 9 : 22v.

Tegenwerping 1. Hetgeen God vooruit in ons geweten heeft, dat is de oorzaak waarom Hij ons heeft verkoren. God heeft tevoren onze werken gekend, Rom. 8 : 29. Daarom heeft Hij ons om de werken uitverkoren.

Antwoord. Het is niet waar, dat God ons verkoren heeft om hetgeen Hij in ons tevoren gekend heeft. Want de apostel Paulus noemt als oorzaak van onze verkiezing: niet een voorwetenschap van iets dat in ons (aanwezig) is, maar uitsluitend het welbehagen dat in God is. Want als er in ons iets was, dat God bewogen zou hebben om ons te verkiezen, dan zou dat goed of verkeerd hebben moeten zijn. Het kon geen goed zijn, want Hij heeft tevoren niets goeds in ons gezien dan wat Hijzelf in ons werken zou. En iets verkeerd zou Hem veeleer bewogen hebben om ons te verwerpen dan te verkiezen.

Ook is het niet waar, dat God onze werken tevoren zo gekend heeft. Want de Schrift zegt nergens, dat Hij onze goede werken tevoren gekend, maar „voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen“, Ef. 2 : 10. Ook zegt zij niet, dat God onze werken, maar dat Hij ons tevoren gekend heeft, Rom. 8 : 29: „Want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd“, en id. 11 : 2: „God heeft Zijn volk niet verstoten, hetwelk Hij tevoren gekend heeft.“ Want Hij kon tevoren geen goede werken kennen, tenzij Hij voorgenomen had om die in ons te werken; zo min Hij de verkeerde werken tevoren had kunnen voorzien, indien Hij niet voorgenomen had die toe te laten.

Tegenwerping 2. Degenen die God in Christus verkoren heeft, die heeft Hij ook in Hem gevonden. Want Hij doet niemand goed in Christus, dan wie in Christus is. God heeft ons in Christus verkoren, Ef. 1 : 4. Daarom heeft Hij ons in Christus gevonden, d.w.z. Hij heeft tevoren gezien, dat wij in Christus zouden zijn; dat wij zouden geloven en beter zouden zijn dan anderen, en daarom heeft Hij ons verkoren.

Antwoord. Het is niet waar, dat God in Christus allen gevonden heeft, die Hij in Christus uitverkoren heeft. En de erbij gevoegde reden is niet waar ten opzichte van de verkiezing, maar t.o.v. de vruchten en werkingen ervan, en t.o.v. de volbrenging van Christus' weldaden, die aan niemand gegeven worden dan wie door het geloof in Christus zijn; zoals er gezegd wordt in Joh. 15 : 4: „Blijft in Mij en Ik in u. Gelijkewijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo ook

gij niet, zo gij in Mij niet blijft.” Maar het feit, dat de bewuste bewering niet opgaat voor de eeuwige verkiezing en voor de eerste oorzaak van onze zaligheid, blijkt uit de volgende tekst: Hij heeft ons verkoren vóór de grondlegging der wereld; en Hij heeft ons ook verkoren uit de grote massa van hen die verloren waren; en zulks niet, omdat wij beter zouden zijn dan anderen, maar opdat wij dat zouden worden, d.w.z. heilig en onbestraffelijk; en niet, omdat wij toen al in Christus waren, maar opdat Hij ons Christus zou inplanten en tot kinderen aannemen. Daarom is ons vooruitgezien geloof of heiligheid niet de oorzaak van onze verkiezing in Christus, maar een vrucht daarvan; d.w.z.: Hij heeft ons verkoren, niet omdat wij vroom waren of zijn zouden, maar opdat wij dat zouden worden; Hij heeft ons niet verkoren, omdat wij kinderen waren, maar opdat wij tot kinderen aangenomen zouden worden.

In dit verband past Augustinus' schone uitspraak, gericht tegen de Pelagianen: Hij heeft ons uitverkoren, niet omdat wij heilig waren, ja zelfs niet omdat wij heilig zouden zijn; maar Hij heeft ons veeleer ertoe verkoren, *opdat* wij in de genadetijd heilig zouden zijn door goede werken, enz. Maar de Pelagianen verzetten zich tegen deze waarheid, en beweren: God wist van tevoren wie er uit (eigen) vrije wil heilig en onbevlekt zouden zijn, en daarom heeft Hij hen in Zijn voorwetenschap verkoren, zoals Hij ze tevoren gekend heeft dat ze zijn zouden. Maar die uitspraak weerlegt hier de Apostel, wanneer hij zegt: opdat wij heilig zouden zijn, enz. Daarom, al wie heden ten dage precies zo kwebbelen, die leggen evenals *Pelagius* een valse grond(slag), n.l. dat de mensen door de val niet zo verdorven zijn, of zij kunnen met de voorkomende genade meewerken en haar verdienen; d.w.z.: zij loochenen de erfzonde.

Tegenwerping 3. Christus' verdienste, met een waar geloof aangenomen, is de oorzaak der verkiezing, maar niet Gods welbehagen.

Antwoord. Dat is onwaar. Want Christus' verdienste wordt niet onder de oorzaken van onze verkiezing gerekend, maar onder de vruchten ervan en onder de oorzaken van onze zaligheid, Ef. 1 : 4: Hij heeft ons in Christus uitverkoren, n.l. als in het Hoofd, d.w.z. om door Hem zalig te worden. Daarom heeft Hij eerst het Hoofd uitverkoren en tot het Middelaarambt verordineerd, 1 Petrus 1 : 19; en daarna heeft Hij ons in het Hoofd als lidmaten verkoren, Joh. 3 : 16: „Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk”, enz. Daarom is de liefde, d.w.z. de genadige verkiezing, de oorzaak van het zenden van Zijn Zoon, en is niet de zending van de Zoon de oorzaak van Zijn liefde.

Tegenwerping 4. De verkeerde werken zijn oorzaak van de verwerping. Daarom zijn dan ook de goede werken de oorzaak der verkiezing.

Antwoord. Dat is niet waar. Want de zondige werken zijn geen oorzaak van de verwerping, maar van de verdoemenis, die daarna om de zonden volgt. Want anders zouden wij allen tezamen verworpen hebben moeten zijn, aangezien wij allen zondaars, kinderen des toorns en dood in zonden waren. Maar God heeft uit de verdorven massa hen uitverkoren en verworpen, me Hij gewild heeft; zoals er staat in Rom. 9 : 11: „Want als de kinderen nog niet geboren waren noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve, niet uit de werken, maar uit den Roepende”, enz. Maar de goede werken kunnen niet de oorzaak der verkiezing zijn, want zij volgen in orde op de verkiezing en rechtvaardigmaking; aangezien ze (zoals Augustinus opmerkt) „niet gaan vóór degenen die gerechtvaardigd zullen worden, maar

volgen degenen die al gerechtvaardigd zijn.” Daarom zijn ze dus geen oorzaak van de verkiezing, maar vinden hun oorsprong in Gods ware genade en verkiezing, Ef. 1 : 3 en 6.

4. *Welke vruchten uit de predestinatie voortkomen.*

De vruchten welke de predestinatie of verkiezing in de heiligen voortbrengt, zijn het ganse werk onzer zaligheid, en alle delen van onze verlossing, n.l.

1. De schepping en (toe)vergadering der Gemeente.
2. De zending en schenking van Christus de Middelaar, en van Zijn offer, Joh. 3 : 16.
3. De krachtvolle roeping, bekering en het geloof der uitverkorenen, zoals dat gewerkt wordt door het Woord en de Heilige Geest.
4. De rechtvaardigmaking, wedergeboorte en goede werken.
5. Volharding in het geloof en in de bekering tot God.
6. De opwekking, heerlijkmaking en het eeuwige leven, Ef. 1 : 4-8 en 11; Joh. 6 : 39.

De vruchten der verwerping of — beter uitgedrukt — hetgeen op en ná de verwerping volgt, zijn:

1. De schepping der verworpenen, Rom. 9 : 17.
2. De verlatenheid of onttrekking van Gods genade en van de (genade)middelen, Rom. 1 : 7, Matth. 11 : 21 en Jes. 6 : 9.
3. De verblindende en verhardende.
4. De toelating om in de zonden te verharderen.
5. De opwekking tot het oordeel, en de verwerping in de eeuwige straffen.

Tegenwerping 1. De vruchten der verkiezing zijn de goede werken. Daarom zijn ook de vruchten der verwerping de verkeerde werken. Want tegengestelde oorzaken bewerken tegengestelde dingen, of brengen zulke vruchten voort (die n.l. elkaar tegengesteld zijn). En bijgevolg maakt de leer van de verwerping God tot een Auteur der zonde.

Antwoord. Dat is niet altijd waar. Want de oorzaken, die uit een vrije wil werken, kunnen ook verschillende en toch niet onderling-strijdige werken voortbrengen, zoals God Zelf alle werkingen en vruchten der verkiezing werkt en voortbrengt, die alle tezamen goed zijn en met Zijn natuur overeenkomen; echter werkt en brengt Hij alleen de vruchten der verwerping voort, die goed zijn, in zover die goed zijn; maar de verkeerde vruchten, die met Zijn natuur in strijd zijn, werkt Hij niet, maar die láát Hij toe dat ze plaats hebben. Het is enerlei antwoord, als men zegt, dat de tegengestelde oorzaken tegengestelde vruchten voortbrengen, wanneer deze oorzaken op enerlei manier werken. Maar de verkiezing en verwerping brengen niet op een zelfde manier hun vruchten voort. Want de verkiezing brengt de genade, het geloof en alle vruchten des geloofs voort, welke zij in de uitverkorenen niet vindt. En de verwerping brengt niet voort, maar vindt in de verworpenen: de verkeerdheid en schuld, en ze is alleen de oorzaak van de rechtvaardige verlatenheid en straf.

Tegenwerping 2. De blindheid is een werk of vrucht, zoals die door de verwerping

voortgebracht wordt. En die blindheid is zonde. Dus dan is de zonde een vrucht van de verwerping.

Antwoord. Het is niet waar, dat de blindheid uit de verwerping voortkomt. Want het zijn onderscheiden zaken: blindheid en verblinding, evenals het wit-zijn en wit-maken onderscheiden zaken zijn. De natuurlijke blindheid gaat in orde aan de verwerping vooraf, want God vindt ze in de verworpenen; maar ook volgt ze erna, want God neemt ze in de verworpenen niet weg, zoals wel bij de uitverkorenen; maar Hij straft ze dikwijls in Zijn rechtvaardig oordeel met een nog zwaardere blindheid, zoals er geschreven is: „Maak het hart dezès volks vet en maak hunne oren zwaar en sluit hunne ogen”, Jes. 6 : 10. Bovendien kan men het woord „blindheid” op tweeërlei wijze opvatten. Want het betekent óf een rechtvaardige straf der zonde, zoals die door God toegezonden wordt, d.w.z. een verblinding; en dán is het waar, dat het voortkomt van de verwerping, maar dan is het geen zonde; óf het betekent een blindheid, of gebrek aan licht, dat de verworpenen door andere zonden over zich gebracht hebben. En dit is wel zonde, maar ze komt niet voort uit de verwerping. Want niet de verblinding, maar de blindheid is zonde. De verblinding is een werk en oordeel van God, en de blindheid is een gebrek en zonde van de schepselen: zoals ook bij Paulus een verschil gemaakt wordt tussen „een verkeerde zin” en overgegeven worden in een verkeerde zin, hetgeen een rechtvaardig werk is, da de Apostel driemaal aan God toeschrijft, Rom. 1 : 24, 26 en 28.

Tegenwerping 3. De verharding is een vrucht der verwerping. De verharding is zonde. Dus komt de zonde van God.

Antwoord. Niet de verharding, maar de hardigheid des harten is zonde; daarentegen is de verharding een rechtvaardige straf. Ook leest men niet, dat God alle verworpenen verhardt, maar slechts sommigen, die vanwege hun verstoktheid de straf van Gods verharding zichzelf op de hals halen, zoals Farao, de Kanaänieten, de Egyptenaars, enz. Dus is de verharding een bijzonder gevolg van de verwerping, én een straf, die bij sommigen op de verwerping volgt. Welnu, dat God de Auteur van deze straf is, laat zich niet ontkennen, aangezien de Heilige Schrift dit met nadruk verklaart, Rom. 1 : 28: „God heeft ze overgegeven in een verkeerden zin”; Rom. 9 : 18: Hij „verhardt dien Hij wil”, en id. 11 : 8: „God heeft hun gegeven een geest des diepen slaaps.” Want alle straffen worden de goddelozen door God, als de opperste Rechter der wereld, toegezonden.

Om dan de weerlegging van deze tegenwerpingen te besluiten: Het blijkt uit al het gezegde duidelijk, dat zij in strijd met alle waarheid, billijkheid en liefde gehandeld hebben, die het volk hebben willen wijs maken, dat de leer der Gereformeerde kerk inzake de predestinatie God tot een Auteur der zonde, onrechtvaardig, ja tot een tiran zou maken; en dat evenzo de verwerping de oorzaak zou zijn van de ongelovigheid e. goddeloosheid, zoals de verkiezing de fontein en oorzaak is van het geloof en van de goede werken; welke dingen de Gereformeerde kerk van ganser harte verfoeit en verwerpt; zoals de Eerw. Synode (van Dordrecht) uit naam van alle Gereformeerde kerken verklaart in de Dordtse Leerregels,

5. *Of de predestinatie ook veranderlijk is.*

De predestinatie is vast en onveranderlijk; ze hangt niet af van de veran-

derlijkheid van de schepselen. Want zoals God onveranderlijk is, zo ook Zijn raad. Zoals daarom God van eeuwigheid onveranderlijk besloten heeft de uitverkorenen zalig te maken en de verworpenen te verdoemen, zo voert Hij het ook onveranderlijk uit. Want van hen die Hij van eeuwigheid af gewild heeft dat zij zalig zullen worden, van hen wil Hij nu ook, en zal Hij dat steeds (blijven) willen, dat zij zalig zullen zijn. En datzelfde moet men ook van de verwerping denken, getuige de volgende teksten: Jes. 46 : 10: „Mijn raad zal bestaan“, Mal. 3 : 6: „Ik, de HEERE, word niet veranderd“, Joh. 6 : 39: „Dit is de wil des Vaders Die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niet verlieze“, id. 10 : 28: „Niemand zal dezelve (n.l. Mijne schapen) uit Mijne hand rukken“, en vers 26: „Maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van Mijne schapen“; 2 Tim. 2 : 19: „Het vaste fundament Gods staat hebbende dit zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn.“ Hij noemt hier het besluit om de uitverkorenen zalig te maken: het fundament Gods, 1e. omdat het de oorsprong en fontein is van onze gehele zaligheid, d.w.z. van de middelen, van het einde, en van alle lichamelijke en geestelijke goederen; 2e. vanwege de vastigheid, want zulks wankelt nimmermeer.

Het is ons nodig dit te weten, om een vaste troost te verkrijgen, en opdat wij geloven mogen het Artikel van het eeuwige leven, en om van de volharding verzekerd te zijn. Want degene die aan de toekomstige genade twijfelt, kan ook niet van de huidige (genade) verzekerd zijn. Want God is onveranderlijk. Ook kan Hij degenen die Hij van eeuwigheid liefgehad en in Christus uitverkoren heeft, nimmermeer haten. (Vgl. D.L., I. art. 11).

6. In hoeverre de predestinatie bekend is, en of wij ook van haar kunnen en behoren verzekerd te zijn.

De predestinatie is ons onbekend, en kan noch mag a priori, d.w.z. van tevoren, onderzocht worden. Want wie zal ten hemel opklimmen en de zin des Heeren verstaan? Maar zij wordt wel gekend door de openbaring van het Woord Gods.

Hieruit is allereerst, en in het algemeen bekend, en dient bekend te zijn, dat er enigen uitverkoren en enigen niet uitverkoren, maar verworpen zijn. Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren, Matth. 20 : 16 en 22 : 14.

Vervolgens: Allen die oprecht in Christus geloven, zijn van eeuwigheid verkoren: Er geloofden er zovelen, als er verordineerd zijn tot het eeuwige leven, Hand. 13 : 48.

Ten derde: De uitverkorenen kunnen niet verloren gaan, maar zullen stellig zalig worden: Niemand zal Mijne schapen uit Mijn hand rukken, Joh. 10 : 28. Het komt ons niet toe te onderzoeken, of in het bijzonder deze of gene uitverkoren is.

Maar iedereen kan niet alleen, maar moet ook in het bijzonder verzekerd zijn van zijn verkiezing. Daarvan nu kunnen wij verzekerd zijn, wanneer wij beginnen hij de vruchten en tekenen der verkiezing, n.l. bij het oprechte geloof en onze waarachtige bekering tot God. Want als wij oprecht in Christus geloven, dan weten wij ook dat wij verkoren zijn. Een gelovige weet dat hij gelooft. Want een ieder wordt hier opgeroepen om zijn geloof te onderzoeken, 2 Kor. 13 : 5. Zo kunnen wij dus onze verkiezing weten. Wij zijn ook verplicht, om in Christus en aan een eeuwig leven te geloven; en zulks kan niemand werkelijk doen, dan degene die gelooft, dat hij tot het getal der uitverkorenen behoort. Want het eeuwige leven is beloofd en wordt uitsluitend gegeven aan de uitverkoren (Vgl. D.L., I, art. 12).

Ten vierde moet een ieder er ook aan vasthouden, dat er naast hem ook anderen uitverkoren zijn. Want wij zijn verplicht om het Artikel van de kerk en van de

gemeenschap der heiligen te geloven. Maar één alleen is nog geen kerk, en zo iemand oefent niet deze gemeenschap.

Tenslotte, hoewel het ons niet geoorloofd is om de mensen, ieder apart te onderscheiden, en te zeggen: deze is wel, maar die niet uitverkoren, toch moeten wij van allen en een ieder het beste hopen, en dat des te meer, naarmate wij duidelijker bewijs en meer vruchten zien van hun verkiezing. Zo spreekt een Paulus over de verkiezing der Thessalonicensen, waarbij hij oordeelt naar de vruchten: 1 Thess. 1 : 4v.: „Wetende, geliefde broeders, uwe verkiezing van God; want ons Evangelie is onder u niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht en in den Heiligen Geest en in vele verzekerdheid; gelijk gij weet hoedanigen wij onder u geweest zijn om uwentwil”; vgl. ook 2 Thess. 2 : 13. Zo spreekt ook Petrus over die verstrooide vreemdelingen, aan wie hij schreef, 1 Petrus 1 : v. (Vgl. D.L., III/IV, art. 15).

Over iemands eigen verwerping en over die van een ander moet niemand enige uitspraak doen. Want, wat allereerst onszelf betreft, God wil niet, dat iemand van zichzelf zou denken dat hij een verworpene is; maar Hij wil, dat zij allen het Evangelie zullen geloven en zich bekeren. (Vgl. D.L. I, art. 16).

En wat vervolgens de anderen betreft: God wil, dat wij het beste zullen hopen. Want wie nog onbekeerd is, die kan nog voor het eind van zijn leven bekeerd worden. Want er zijn twaalf uren des daags, waarop God Zijn uitverkorenen roept, al naardat het Hem belijft; zoals de gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard ons dat leert, Matth. 20.

7. Of de uitverkorenen altijd leden der gemeente zijn, en de verworpenen nooit.

Sommigen der uitverkorenen worden geboren, blijven en sterven in de Gemeente; dat zijn steeds leden der gemeente. Sommigen worden niet in de gemeente geboren, maar erbuiten. Dit zijn niet altijd leden der gemeente, maar zij worden het uiteindelijk stellig, n.l. wanneer zij geroepen, bekeerd en door de Heilige Geest wedergeboren worden. En sommigen hunner worden terstond en vroeg geroepen, sommigen soms laat, zoals Paulus en de moordenaar aan het kruis, enz. Van hen wordt gezegd: „Zo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe”, Rom. 8 : 9; en: „Dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewassen”; zo ook: Hij heeft „ons overgezet in het Koninkrijk van den Zoon Zijner liefde”, Kol. 1 : 13; zo ook: „Ik heb nog andere schapen”, Joh. 10 : 16, en: „Ik heb veel volks in deze stad”, Hand. 18 : 10, namelijk met betrekking tot de verkiezing.

Ook van de verworpenen worden sommigen buiten de kerk geboren, en sluiten er zich ook nooit bij aan door uiterlijke belijdenis; anderen worden wel lid van de zichtbare kerk; en weer anderen worden in de gemeente geboren, maar niet in waarheid; nog weer anderen die erin geboren worden, wijken ervan af, naar de woorden van 1 Joh. 2 : 19: „Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet”, Hand. 20 : 29: „Zware wolven zullen tot u inkomen. Daarom zijn de verworpenen wel niet altijd vervreemd van de zichtbare kerk, maar zij komen nooit tot de gemeente der heiligen (te behoren).

Tegenwerping I. Alle uitverkorenen zijn gelovigen, want zoals alle gelovigen uitverkoren zijn, evenzo zijn ook alle uitverkorenen gelovig. En alle gelovigen zijn steeds lidmaat van de zichtbare én onzichtbare kerk. Daarom zijn ook alle uitverkorenen steeds leden van de zichtbare kerk.

Antwoord. Het is wel waar, dat alle uitverkorenen gelovigen zijn, maar zij zijn het niet altoos en te allen tijde; maar zij worden gelovigen, wanneer ze door God met het geloof begiftigd worden; en dat geschiedt stellig voor het eind van hun leven. Daarom, zoals alle gelovigen uitverkorenen zijn, zijn ook alle uitverkorenen gelovigen, maar hierbij dient men de tijdsbepaling wel in acht te nemen. Want alle ware gelovigen die stellig zalig zullen worden, zijn altoos en te allen tijde uitverkoren. Maar alle uitverkorenen zijn niet steeds gelovig, maar soms geloven zij, maar soms is het dat ze nog geloven zullen vóór het eind van hun leven. Want het is nu een tijd der genade, en het zal hiernamaals een tijd des oordeels zijn.

Tegenwerping 2. Christus noemt de uitverkorenen uit de heidenen, die nog niet bekeerd zijn, „Zijne schapen“, Joh. 10 : 16: „Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn.” Daarom schijnt het zo te zijn, dat de uitverkorenen ook al vóór de bekering leden der gemeente zijn, ook al behoren zij nog niet tot de zichtbare kerk.

Antwoord. Zoals de heidenen schapen waren vóór de bekering, zo waren ze ook (leden) van de gemeente. Maar ze waren schapen, niet door belijdenis of metterdaad, maar dank zij de predestinatie of raad van God, Rom. 11 : 28. En zij werden toen pas metterdaad schapen en leden van de zichtbare kerk, toen zij door de prediking van het Evangelie tot Christus geroepen, en door de Doop de gemeente ingelijfd werden.

8. Of de uitverkorenen afvallen van de kerk, en of de verworpenen er steeds in blijven; ook: of de uitverkorenen van hun volharding verzekerd kunnen zijn.

Deze vraag ligt voor de hand in verband met hetgeen van de onveranderlijkheid der verkiezing en de volharding der heiligen gezegd is. Daarom kunnen de uitverkorenen, nadat zij eenmaal echt tot de gemeente der heiligen gingen behoren, — ook al vallen en bezwijken zij soms wel eens! — toch niet helemaal en definitief afvallen. Want zij vallen nooit zo af, dat zij vijanden van Gods kerk worden; en ook volharden zij niet in hun afvalligheid, maar komen stellig nog weer tot boetvaardigheid.

Wel staat het vast dat zij die geheel en al uiteindelijk afvallen, nooit echt bekeerd of uitverkoren waren. Van zulke mensen zegt Christus, Matth. 7 : 23: „Ik heb u nooit gekend“, en Johannes: „Zij zijn git ons uitgegaan, maar zij waren niet uit ons; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn“, 1 Joh. 2 : 19. En van de gevallen uitverkorenen wordt getuigd, in Jes. 42 : 3: „Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen“, en in Joh. 10 : 28: „Niemand zal dezelve (n.l. Mijn schapen) uit Mijn hand rukken.” Daarom blijven de uitverkorenen steeds in de kerk. Maar de verworpenen en huichelaars wijken uiteindelijk daarvan af; en mét de gaven die zij hadden, verliezen zij ook de andere (gaven), die zij schenen te bezitten, Luk. 8 : 18. Men dient er wel op te letten, dat de volharding der heiligen niet afhangt van hún verdiensten of krachten, maar van Gods genadige barmhartigheid (Vgl. D.L., V, art. 8).

Tegenwerping. De heiligen vallen ook vaak af, zoals Saul, David, Petrus enz.
Antwoord. Saul is nooit echt heilig en uitverkoren geweest, zoals uit zijn afval gebleken is, volgens de regel die de apostel Johannes daarvoor geeft in 1 Joh. 3 :

9: „Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet, want Zijn zaad blijft in hem; en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren.” Zij die werkelijk heilig zijn, vallen wel, maar niet geheel en al, en ook niet definitief, zoals opgemerkt is. Want hoewel Petrus uit vrees voor gevaar Christus verloochende, heeft hij toch zelfs nog midden in de val, in zijn hart de liefde van zijn Heere behouden; ook heeft hij dadelijk zijn val beleden en echte boetvaardigheid betoond. Daarom heeft *Augustinus* zeer juist gezegd: „Het geloof begaf Petrus niet in het hart, toen de belijdenis ophield in de mond.” Ook David is niet geheel en al afvallig geworden, maar, van de Heere door de profeet Nathan bestraft, toonde hij waarachtige boetvaardigheid, en daarmee heeft hij bewezen dat zijn geloof niet helemaal uitgeblust, maar slechts tijdelijk bedekt geweest is. Daarom bidt hij: Neem Uwen Heiligen Geest niet van mij! Dus zijn zij geen van beiden helemaal van het geloof en de kerk afgeweken.

9. Het nut of het gebruik van deze leer der predestinatie.

Het gebruik of nut van deze leer is:

1e. Opdat aan God alleen de eer van onze zaligheid ganselijk worde toegeschreven; en zulks kan niet gebeuren, tenzij wij belijden, dat wij uit louter genade en barmhartigheid Gods, zonder enige onzer verdiensten, in Christus tot het eeuwige leven, en tot alles wat daaraan voorafgaat — d.w.z. tot de roeping, het geloof, de bekering, rechtvaardigmaking, volharding enz. — verkoren zijn, 1 Joh. 4 : 10: „Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons lief heeft gehad”; Deut. 7 : 6-8: „Want gij zijt een heilig volk den HEERE uwen God; u heeft de HEERE uw God verkoren, dat gij Hem tot een volk des eigendoms zoudt zijn uit alle volken die op den aardbodem zijn. De HEERE heeft geen lust tot u gehad noch u verkoren om uwe veelheid boven alle andere volken; want gij waart het wenigste van alle volken. Maar omdat de HEERE ulieden liefhad”, enz., en id. 9 : 5: „Niet om uwe gerechtigheid noch om de oprechtheid uws harten, komt gij henen in om hun land te erven; maar om de goddeloosheid dezer volken verdrijft ze de HEERE uw God”, enz.; 1 Kor. 4 : 7: „Wie onderscheidt u? En wat hebt gij dat gij niet hebt ontvangen?” Ef. 1 : 5v.: „Die ons te voren verordineerd heeft, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade” enz.

Dus de leer van de genadige rechtvaardigmaking kan niet juist verstaan of verdedigd worden zónder de leer van de eeuwige verkiezing. Want als wij hiertoe niet komen, dat n.l. wij niet beter zouden geweest zijn dan degenen die verloren gaan — tenzij God Zich over ons ontfermd, en ons met geloof en boetvaardigheid begiftigd had; waarmee het Hem niet belieft de anderen te begiftigen — dan zal het vlees steeds wat in ons vinden om zich tegenover God te beroemen; hetgeen de ketterij van de Pelagianen voldoende bevestigt. En dit is de enige reden, waarom de apostel Paulus in de Brief aan de Romeinen, nadat hij de genadige rechtvaardigmaking des geloofs afgehandeld had, tenslotte ook komt tot de eeuwige predestinatie, als de fontein en eerste oorzaak van het geloof.

2e. Opdat wij een vaste en zekere troost mogen hebben, om ervan verzekerd te zijn, dat onze zaligheid niet steunt op onze eigen krachten of op een onzekere volharding, maar op het eeuwige en onveranderlijke besluit van God in Christus; en dat wij daarom van de zaligheid niet kunnen vervallen, omdat wij uit het

geloof, uit haar vruchten en uit het getuigenis van de Heilige Geest stellig weten, dat wij tot het getal der uitverkorenen behoren, die nooit meer van Gods genade geheel vervallen kunnen, en voor wie alles noodzakelijk ten beste gedijen moet. „Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking of benauwdheid, of vervolging of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard?" Rom. 8 : 35. Mijn schapen „zal niemand uit Mijn hand rukken", Joh. 10 : 28. „Het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn", 2 Tim. 2 : 19. (Vgl. D.L., I, art. 14 en V, 15).

3e. Opdat wij opgewekt zouden worden om ons ijverig toe te leggen op de (beoefening van de) Godzaligheid, Gode dankbaar mogen zijn, en wij in die weg onze roeping en verkiezing zouden vastmaken, Ef. 1 : 4: „Hij heeft ons uitverkoren, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde"; 2 Petrus 1 : 10: „Benaarstigt u te meer om uwe roeping en verkiezing vast te maken" (Vgl. D.L., I, art. 13; id. V, art. 12).